

ВЧЕНІ СВІТУ ПРО ЧОРНОБИЛЬ

Майже два з половиною десятиліття вчені з різних країн світу, паралельно з українськими, вивчають наслідки Чорнобильської катастрофи як у самій закритій 30-тикілометровій, так і за її межами. Результати їхніх досліджень, відкриття та навіть наукова полеміка з того чи іншого приводу публікуються в спеціалізованих виданнях, висвітлюються в ЗМІ, а ще розміщуються на різних Інтернет-порталах. Найцікавішу інформацію з цього приводу ми пропонуємо читачам нашого видання

Зарубіжні вчені, які працюють у Чорнобильській зоні відчуження, повідомляє slavutich.kiev.ua, відкрили: секрет уразливості різних видів фауни від радіаційного зараження криється в їхній ДНК. Роботою керували професор Тім Муссо з американського університету Південної Кароліни та доктор Андерс Мольєр із Національного центру наукових досліджень, що в Парижі. Вони понад десятиліття, відразу після аварії 1986 року, особисто вивчали наслідки Чорнобильської катастрофи на популяції комах, птахів і ссавців у Зоні відчуження й навколо АЕС. Натомість отримані результати, за словами згаданих учених, дають відповідь на запитання: чому одні види різко втрачають у популяції чи навіть повністю вимирають від впливу всіляких негативних екологічних явищ, тоді як інші виживають?

Крім цього, професор Муссо разом зі своїми колегами в ході досліджень з'ясували, що в результаті природного балансу між мутаціями та індивідуальною здатністю до відновлення пошкодженої ДНК, шаблон кожного її наступного покоління змінюється. Саме за таким принципом, переконані вчені, розвиваються види фауни і в радіаційно забруднених районах, оскільки кожен генний фрагмент у цьому процесі замінюється іншим.

На думку професора Муссо, Чорнобиль як місце проведення досліджень, надає унікальну можливість поглянути на те, як здійснюється якийсь природний експеримент, побачити, що відбувається з видами, коли вони переживають екологічні потрясіння, пов'язані з радіацією. "Спостерігаючи за чорнобильськими видами та ґрунтуючись на швидкості змін їх ДНК, – зауважив учений в інтерв'ю спеціалізованому виданню *Journal of Evolutionary Biology*, – ми можемо передбачити, котрий із них найбільш вразливий перед радіаційним зараженням".

До речі, в ході досліджень також з'ясувалося, що, наприклад, до переліку вразливих видів входить пернате дичина з яскравим відтінком пір'я, яка мігрує на великі відстані. Для підтвердження даного факту вчені провели порівняльний аналіз великої кількості видів птахів із Зони відчуження з тими, що живуть на незабруднених територіях. Вплив радіаційного забруднення виявився дуже великим. Скажімо, при дослідженні сільських ластівок досить часто траплялися птахи з пухлинами лап і новоутвореннями на шії та навколо очей. "Одне з пояснень може полягати в тому, що ці види, з певних причин, мають менш ефективні механізми відновлення ДНК", – пояснював цей феномен у згаданому інтерв'ю професор Муссо.

ПРОБЛЕМА ОДНА – ДУМКИ РІЗНІ

Згадані вище вчені з власних досліджень фауни Зони відчуження зробили ще один висновок: в районах максимального опромінення чисельність птахів на 66% нижча, ніж у місцях з нормальним рівнем радіації, тобто, чим вища радіація, тим менше видів птахів.

За словами професора Муссо, нові дані про плазунів і ссавців – це своєрідний сигнал, що свідчить про зменшення різноманіття цих представників живої природи.

Підтримала позицію своїх американських і французьких колег Луїза Джонсон, біолог-еволюціоніст з університету англійського міста Редінг, назвавши їх роботу багатообіцяючою.

"Екстремальні події – такі як Чорнобиль – це можливість перевірити існуючі наукові прогнози з приводу еволюції всього живого", – заявила вона в інтерв'ю Бі-Бі-Сі.

Однак подібну позицію на Чорнобильському форумі спростували експерти МАГАТЕ, зауваживши: наслідки Чорнобильської катастрофи перебільшені, а проблеми зі здоров'ям у людей виникають не лише від впливу радіації, а й через відсутність об'єктивної інформації...

УКРАЇНЦІ ТАКОЖ У ПОЛЕМІЦІ...

Виявилось, що й серед українських дослідників наслідків Чорнобильської катастрофи, за інформацією www.experts.in.ua, теж немає єдності. Зокрема, заступник директора з науки Міжнародної радіоекологічної лабораторії Чорнобильського центру, начальник відділу радіоекологічних досліджень Сергій Гащак, висловлюючи власну думку з цього приводу, говорить наступне: "У Чорнобильській зоні зараз радіація грає менш важливу роль, ніж всі інші загальні екологічні чинники, такі, як і в усьому світі. Тут же вони особливо сприятливі й потужні, тут немає людини з її господарської діяльності. Крім того, це – величезна територія, 5 тис. кв. км, на ній можуть самостійно, сприятливо розвиватися популяції й рослин, і тварин".

Але з таким поглядом на екосистему Чорнобильської зони не погоджується директор Київського еколого-натуралістичного центру Володимир Борейко:

– Природа процвітає там, де немає побічних антропогенних впливів. А Чорнобиль – це найпотужніший вплив за останні, може бути, тисячоліття. Він небезпечний до цих пір, і головна небезпека – у можливих змінах на генетичному рівні. І про те, як відіб'ється атомна катастрофа 24-річної давнини на людя, можна буде судити мінімум через сотню років – поки не відбудеться зміна поколінь. Адже люди живуть значно довше від птахів.

Втім, за словами Сергія Гащака, не варто все розглядати в настільки чорних тонах. Він не заперечує: так, у самому центрі Чорнобильської зони є ділянки, небезпечні до цих пір. Але ці ділянки – невеликі.

У НАЙБЛИЖЧИХ СУСІДІВ...

Рішення білоруської влади, повідомляє Укрінформ, стосовно повернення до сільськогосподарського обороту забруднених радіацією земель, неоднозначно сприйняте як пересічними громадянами, так і авторитетними представниками науки цієї держави. Стосовно перших, то не дивлячись на те, що в продукції, вирощеній та виробленій на радіаційно забруднених територіях, вміст радіонуклідів зведений до мінімуму, більшість білорусів не хочуть купувати продукти харчування з тих районів.

Стосовно других, то деякі з авторитетних вчених закликають відмовитися від подібних кроків. Приміром, член-кореспондент Національної академії наук, голова Республіканського громадського соціально-екологічного об'єднання "Центр підтримки чорнобильських ініціатив" Іван Нікітченко переконаний, що такі площі в жодному разі не можна повертати в сільськогосподарський оборот, оскільки забруднені радіонуклідами ґрунти ще дуже довго не будуть придатними для сільськогосподарського користування. "Розпадаючись, радіонукліди переходять з одного стану в інший, але радіоактивні ізотопи будуть все одно", – пояснив він кореспонденту "Німецькій хвилі" (DW).

